

HØGSKOLEN I SØR-TRØNDELAG
Høgskoleadministrasjonen

Til:	Høgskolestyret	Dato:	11.09.01
Fra:	Høgskoledirektøren	Arkiv:	
		HS-sak:	51/2001

**SAK BEGRENSNINGER OG FRIHETSGRADER VEDRØRENDE
UTDANNINGSVIRKSOMHETEN VED HIST**

Tidligere sak(er): HS-sak 101/2000

Vedlegg:

Vedlegg 1: Oversikt over opptakstall og "frie" studieplasser.

Vedlegg 2: HS-sak 101/2000

Innledning

Høgskolestyret gjorde i sak 101/2000 følgende vedtak:

"Styret ber om å få fremlagt som egen sak en analyse og vurdering av relevante forhold, begrensninger og frihetsgrader vedrørende utdanningsvirksomheten ved HiST, med sikte på å få drøftet hensiktsmessige opplegg og metoder for HiSTs budsjettbehandling og den langsiktige planlegging innenfor området."

En avgrensning

Høgskolestyret har i sitt vedtak bedt om en utredning vedrørende "utdanningsvirksomheten". I denne sammenheng tas derfor i hovedsak opp forhold i tilknytning til oppstart/nedlegging/omdisponering av studier og studieplasser. Det tas utgangspunkt i dagens situasjon.

Opprettelse av studier

For studier under 30 vekttall (1.5 år) godkjenner høgskolestyret igangsetting. For andre studier må det godkjennes av departementet. Mens en for studier som kan godkjennes av høgskolestyret vil ta ca. 2 mnd. for selve prosedyren etter at planutkastet foreligger (høring, saksbehandling og styrebehandling), vil det for andre studier kunne ta vesentlig lengre tid. Det avhenger av hvor kurant saken er for departementet, bl.a. vil godkjenning av masterstudier kunne bli en langvarig sak. Det er all grunn til å tro at dette blir endret i ny lov etter vedtaket i forbindelse med behandlingen av stortingsmelding 27. "Stortinget ber Regjeringa om å gje statlege høgskolar fridom til å opprette og leggje ned studietilbod som varer inntil 3 år".

Studieplasser

Ved endelig tildelingsbrev for 2001 fikk høgskolen tildelt 140 plasser mer enn i foreløpig tildeling, 45 frie studieplasser, 30 studieplasser til økt opptak i ergoterapi, 30 plasser til økt opptak i allmennlærerutdanning med vekt på realfag, og 35 plasser for å dekke opp en nedskjæring på 50 i foreløpig tildelingsbrev. Når høgskolen ikke fikk tilbake alle 50, hadde det sammenheng med at opptakstallene i barnevern var satt ned med 15. Studieplassene ble fordelt i sak 13/2001 og sak

27/2001. 35 plasser ble tilbakeført avdelingene. De fikk tilbake samme antall som de hadde blitt trukket for i måltallsfordelingen. Unntaket var barnevern som ikke fikk tilbakeført sine 15 plasser fordi opptakstallet var senket. ALT og AHS fikk hver 60 plasser for å følge opp pålagt økning i opptaket. De 45 frie plassene ble fordelt i sak 27/2001 i henhold til følgende vedtak.

1. *For 2001 tildeles nye studieplasser som følger:*

AØA	14 studieplasser, Master of Public Administration, 5 studieplasser, Innovasjon og entreprenørskap
ALT	5 studieplasser, Høgskolepedagogikk
AFT	7 studieplasser, Bygningsvern
AFT/IDB	7 studieplasser, IT med vekt på Web-design og e-handel
AHS	7 studieplasser, Aktivitetsvitenskap
Sum	45

2. *Studieplassene gjelder for opptak til studieåret 2001- 2002, og stilles til Høgskolestyrets disposisjon for ny fordeling fra høsten 2002. Høgskolestyret legger til grunn at de frie studieplassene brukes til å realisere høgskolens strategiske målsetting, bl.a. høyere grads studier*
3. *Dersom avdelingen ikke fyller studentmåltallet ved de nye studieplasser, må avdelingen sikre at det totale studentmåltallet for avdelingen likevel oppfylles for 2001.*

Begrensninger i høgskolens og avdelingenes handlefrihet

I sin disponering av studieplasser er høgskolen bundet opp av:

- Begrensninger i myndighet til å opprette og nedlegge fag
- Opptakstall pålagt av departementet
- Konsekvensene av høgskolestyrets tidligere vedtak om opptak

Frihetsgradene til institusjonen varierer fra fag til fag. I noen fag er det departementsvedtatte opptakstall, i andre fastsettes opptaket av høgskolen.

I tillegg kommer selvsagt de begrensningene som ligger i at endring i studentmåltall har økonomiske konsekvenser og at det vil være grenser for hvor store budsjettendringer det vil være mulig å håndtere på de forskjellige nivå.

Høgskolens målsettinger

Disponering av budsjettmidler og studieplasser er de sentrale virkemidlene for å realisere høgskolens målsettinger. Det er derfor naturlig å vurdere endringer i disponeringen av studieplasser årlig. Tradisjonelt har en diskutert fordelingen av nedskjæringer. 2001 representerte et unntak i så måte, fordi en for første gang fikk udefinerte studieplasser fra departementet. Høgskolestyret vedtok at de 45 plassene skulle brukes til å realisere strategiske målsettinger. Høgskolestyret har dermed markert at en ønsker å stå noe friere ved vurdering av disse plassene enn ved en vurdering av andre studieplasser. Det vil være en måte å øke dynamikken i organisasjonen og å skaffe det nødvendige handlingsrom for styret, at det settes av et antall studieplasser årlig som tildeles strategisk prioriterte områder. Avdelingene vil så kunne søke på disse studieplassene. Antallet kan være både større og mindre enn de 45 som ble tildelt i 2001.

Det er 3 kilder til nye studieplasser:

- nye studieplasser fra departementet
- ekstern finansiering

- omdisponering internt

Det vil neppe bli en årlig foreteelse at vi får nye studieplasser fra departementet som ikke er bundet til økning i opptaket på spesifikke fag. Eksternfinansierte studier vil avhenge av betalingsvillighet i markedet og godkjenning i høgskolestyret. En står derfor igjen med at dersom en ønsker å gjøre strategiske satsinger innenfor utdanningsområdet, så må en foreta omdisponeringer internt. En måte å gjøre det på, er at høgskolestyret årlig vedtar å trekke inn et antall studieplasser fra avdelingene som en i neste omgang disponerer til strategiske satsinger.

Som påpekt over, har en del av våre studier pålagt opptakstill fra departementet, og for slike studier kan en ikke redusere opptakstallet uten godkjenning av det samme departement. For andre studier står høgskolestyret i prinsippet fritt, men det vil naturligvis være praktiske, faglige og økonomiske forhold som en vil måtte ta hensyn til.

I HS-sak 101/2000 – Fordeling av studentmåltall ble det foretatt en detaljert gjennomgang og beregning av såkalte "frie" måltall ved avdelingene, og det vises til denne, jfr. vedlegg 2. For å få et inntrykk av størrelsesorden av de frihetsgrader som en har ved omdisponering av studieplasser, tas utgangspunkt i opptaksvedtakene for 2001. Studieplassene ble den gang fordelt i 3 omganger som følge av at en fikk en betydelig økning i antall studieplasser i endelig tildelingsbrev. (Det er opptaket som kan reguleres, de studentene som allerede er i systemet binder naturligvis studieplasser), Vedlegg 2.

I vedlegget er opptakstill som er fastsatt av departementet markert. Opptakstill som ikke er fastsatt av departementet kan endres av høgskolestyret. For de øvrige må en søke departementet dersom en ønsker å redusere disse opptakstillene. En får antakelig lettest et begrep om mulige endringer fra et år til et annet ved å se på de årlige opptakstillene. Totalt antall såkalt "frie måltall", d.v.s. måltall som ikke er fastsatt av departementet, blir lett litt fiktive, fordi de for det meste er bundet opp av høgskolen selv gjennom vedtak om opptak.

Som det framgår av det som er sagt foran, er ikke alle opptakstill bundet opp gjennom departementale pålegg. Men likevel vil det være slik at en del av de "frie" opptakstill kan være mer eller mindre bundet av andre forhold og avtaler, bl.a. gjelder dette psykisk helsevern hvor en har fått bevilgninger fra departementet, og avtaler med universitetet for hovedfagsutdanning ved ALT. Det kan også gjelde IT-fag der departementet har uttrykt at det forutsetter at opptaket ikke reduseres på denne type studier.

Selv om tallene for "frie" studieplasser i vedlagte tabell (vedlegg 1), ikke gir et fullstendig bilde av alle forhold, så viser de at det er rom for visse interne omfordelinger av studieplasser uten at en dermed kommer i konflikt med departementets pålegg om opptak. Det må likevel understrekes at det naturligvis er forbundet med praktiske problemer ved omfordeling av studieplasser. Omstilling koster. De avdelingene som mister studieplasser (og dermed bevilgninger) vil ikke få redusert sine utgifter like raskt som bevilgningene reduseres.

For å kunne antyde en størrelsesorden på en eventuell intern omfordeling av studieplasser, vil en anta at det kan startes opp et nytt 1-årig studium på 20 – 25 studenter hvert år for å kunne følge opp Strategisk plan. En omstilling tilsvarende intern flytting av 20 – 25 studieplasser årlig vil høgskolen kunne klare uten uakseptable konsekvenser for annen virksomhet Ressursomfanget indikerer en størrelsesorden og vil kunne avhenge både av arten tiltak og situasjonen det aktuelle år.

Etter- og videreutdanning – eksternfinansiert/internfinansiert

Begrepet etter- og videreutdanning er bare delvis fruktbart. Det skyldes at det er et relativt begrep. Det som er videreutdanning for noen er grunnutdanning for andre. Noen tilbud kan mer passende kalles spesialistutdanning, f.eks. helsesøsterutdanning, revisorutdanning. De fleste videreutdanningstilbudene vi har ved HiST og en del etterutdanningstilbud har tradisjonelt vært finansiert over de ordinære bevilgningene, f.eks. helsesøster, spes.ped., videreutdanningene på læreutdanninga, revisorstudiet. Noen har fått statsbevilgninger de senere år fra Helse- og sosialdepartementet, f.eks. psykisk helsearbeid. Der hvor høgsolen har frihet til å ta avgjørelsen, bør det likevel diskutere hvilke studier en skal ta sikte på å eksternfinansiere, og hvilke som bør finansieres over høgsolens eget budsjett.

Etter- og videreutdanning - mastergrader

Høgsolen har vedtatt en satsing på høyere grads utdanninger innenfor profesjonsutdanningene. I den grad en ikke får ekstra studieplasser vil disse måtte prioriteres opp mot grunnstudier og etter- og videreutdanning. En viktig diskusjon å ta, er om en skal overføre studieplasser fra videreutdanning til mastergradsprogram(når en får anledning til å opprette slike). Omfanget av etter- og videreutdanning vil da bare kunne opprettholdes ved å eksternfinansiere en større del av tilbudene. Overføring av noen studieplasser innefor grunnstudiene er også en mulighet for noen studiers vedkommende, f.eks. økonomisk-administrative studier og næringsmiddelteknologstudiet.

Noen forhold å ta i betraktning:

Faglig utvikling ved avdelingene

Ved avdelingene foregår en kontinuerlig utvikling og omstilling til nye studietilbud og fornying av eksisterende studietilbud. Dette er kjernen i høgsolens faglige utvikling. Høgsolestyret får stadig opp søknader om godkjenning av nye studietilbud. Slikt arbeid og omstilling er naturligvis ressurskrevende, og det er viktig at avdelingene får ressursmessig rom til dette arbeidet. I denne sammenheng må det også understrekes at avdelingene selv år om annet har foretatt intern omfordeling av studieplasser ved at studier med god søkning har økt opptakstallene for å kompensere for studier med sviktende søkerfall.

Søkning

Alle studietilbudene med unntak av noen ingeniørfag har tilstrekkelig med søkere. HiST skiller seg har fra de fleste andre høgsolene.

Omstilling til mer FoU

Dette er vel den største faglige omstillingen vi har i høgsolen. Etter Strategisk plan skal sentrale FoU-midler vokse til 10 mill. i 2010. Og en enda større ressursinnsats vil det være ved avdelingen om de skal nå målet på 25% FoU innen 2004. Så denne saken trenger både oppmerksomhet og oppfølging.

Departementets føringer

Det er uten videre klart at dersom departementet kommer med pålegg om store studentreduksjoner i et år, vil dette kunne medføre så store omstillingskostnader ved høgsolen at det kan bli mindre plass til interne omstillinger som oppstart av nytt studium.

Stortingets behandling av St.meld. 27 vil ha betydning for høgsolens fremtidige utvikling. Bl.a. vil høgsolene få større frihet til å opprette studier som varer inntil 3 år.(Dagens ramme er 1.5 år, 30 vekttall).

Sammendrag

Fra høsten 2002 er det 45 studieplasser til disposisjon for eventuell igangsetting av nye studier. Ytterligere studieplasser for oppstart av nye studier må hentes inn ved intern omdisponering om en ikke kan oppnå ekstern finansiering eller få nye studieplasser fra departementet. Når det gjelder intern omdisponering antydes en størrelsesorden på en slik intern omstilling på 20 – 25 studieplasser pr. år. En slik omstilling vil høghskolen kunne makte uten at dette får urimelige konsekvenser for annen virksomhet. Dersom departementet følger opp økningen i opptaket av lærere med vekt på realfag i 2001 med nye studieplasser også i 2002, vil det fra høsten 2002 kunne frigis ytterligere 20 studieplasser ved ALT som i dag er bundet til dette studiet.

Forslag til vedtak:
Saken ble drøftet